

SANTIAGO

Ra sɔcuɔ bi 'yo't'a ra Jacobo Santiago

Ran zɛngua

¹ Nugä drá Jacobogä, rá 'yɛhɛgä Ojɔ nɛ ma Hmuhɛ ra Jesucristo. Nɛ hɔnbɛ go hapɛ gá mbähä n'da ngu n'da ahɛ, dí zɛngua ahɛ ma mɛni ahɛ, ngue n'dat'ɛ mam bombɔtahɛ ɛ 'dɛ'mayoho yú ts'unt'ɛ ra Israel.

Di 'dajɛ ran 'yomfɛni Ojɔ

² Ma zi cu ahɛ, nde'bɛ dan johyahɛ 'bɛ dí sähɛ yun unbi, hɔnt'a go man unbi dín nuhɛ.

³ Nguetho dí pɔhmbɛ nu'bɛ da ts'äc ma t'ɛc'yɛihɛ, gue'a ní jajɛ ga häthɛ xun ho a.

⁴ Pɛ i jatho ga häthɛ xun ho nɛ hin gan suhɛ, nɛ gue'a dín te ma mbɛihɛ a, nɛ di hajɛ xun ho ra ts'edi, nɛ nte ga 'bɛhmbɛ bɛya.

⁵ Pɛ nu'bɛ hin dí pɔhmbɛ nda'a xun ho ga ɔthɛ, ga äfɛ Ojɔ ran 'yomfɛni nɛ di 'dajɛ a. Nguetho di unni xun ho to'o da 'yäpi, nɛ hin di japi da mbɛ'ts' rá sä n'da.

⁶ Pɛ jatho n'dat'a gam bɛmhɛ 'bɛ ja 'bɛ'a dí äfɛ, nɛ hinga 'dahma'dan'yo gam bɛmhɛ. Hin ga ɔthɛ tengu ra t'ɔthe bɛ ja ra dɔdɔdehe, hɔnbɛ go hapɛ ní 'yɛn ran dɔhi.

⁷ Nu ra jɔ'i i ɔt'e tengu a, sä im bɛni di un'na i äp a Ojɔ, pɛ nte di unni.

⁸ Nguetho 'dahma'dan'yo im bɛnɛ, nɛ hingui sä n'dat'a da 'yɔt'e.

⁹ Pε εμμε di johya n'da zi hyoya 'yεc'yεi, nguetho i pađi εμμε xηn ngu di muui bη nan nu Oja.

¹⁰ Ne'a ra mεmbeti 'yεc'yεi, εμμε di johya 'bη mi bađi hinga gue'a rá mbeti ní numanho Oja a, ngue nu rá mbeti tengu yú døni η yη paxi i høe.

¹¹ Ngue nu 'bη xpám bøx ra hyadi εμμε xηm pa, di hmang yη paxi ne i høh yú døni bηya, ne him man di necmanho. Din jabη n'da ra mεmbeti 'bη hønt'a ra mbeti in numanho, madague'bη di thoqui dim pεfi, pε di 'bedi 'be'a gätho i pε'ts'i.

Ga häthη 'bη bi ts'äjη

¹² Nu 'bη ga häthη yηn ηnbi, dan johyahη bηya. Nguetho nu 'bη mi ts'äjη ne dá häthη, ya din 'dajη ra temazai, tengu bi man Oja di 'dajη 'bη hønt'a gam bεmhβη a.

Dím bεnshη yη ts'oqui

¹³ Nu 'bη 'bη'a n'da da bεni da 'yøt'a n'da ra ts'oqui, pε hin da 'yεna Oja bi bεnbi. Nguetho xηn ho Oja ne hingui xifi da 'yøt' ra ts'oqui n'da ra ja'i, ne xín da zä da si Oja da 'yøt' ra ts'oqui.

¹⁴ Pε n'da ngu n'da yη ja'i 'bη im bεni da 'yøt' yη ts'oqui, pε bin 'yørpazehε nanguε rán 'yomfεni εε.

¹⁵ Ne nu'a 'be'a bi numanho εε, ne nu 'bη mi bεni da 'yøt'e, ne gue'a dí mbηxca yη ts'oqui rá mbηi a. Ne nu 'bη mi 'yøt'η yη ts'oqui mi bεni, ne man'da bi thoqui bi 'yør bηya, ne gue'a dí nu ran ηnbi mazai a bηya.

¹⁶ Ma zi cu ahη, hin dan hyäzehεη 'bη dí øthη yη ts'oqui, gue'a hin gam bεmhβη Oja di 'bεcpahη.

¹⁷ Nguetho xηn hotho 'be'a gätho di 'dajη Oja, ne hønt'η gätho xηn ho bí nεxpη bí 'bη Oja, ngue bi zän

yɛ nyot'i ua ja ra häi. Nu'ɛ ja'bɛ di 'bɛh yán nequi 'bɛ xɛ 'bät'ɛ, pɛ nu Ojɔ njəm'bɛ di 'bɛh ran ho.

18 Rá pähä zɛɛ Ojɔ bi xəndgahɛ 'bɛ má hɛmhɛ rá m hma majuani, nɛ yú t'ɛhni gahɛ a bɛya. Janangue'a man'da xɛn hojɛ xinda gue'ɛ mi'da gätho bi 'yöt'e.

Dan xähmbɛ ram hma nɛ ga ɔthɛ yán theɛ

19 Gue'a dí pəhmbɛ a, ma zi cu ahɛ. Janangue'a dan ɛhya dan xähmbɛ a rá m hma, xinda gue'bɛ go dan yəɛɛɛ, ogue ga ɛmhɛ go dí pəɛɛɛ ngue dan junthɛ.

20 Nguetho nu'bɛ dadín junthɛ, hingui sä ga ɔthɛ 'bɛ'a nde Ojɔ.

21 Pɛ ga ɛshɛ a ná ɔthɛ yɛ ts'oqui, nɛ ran ts'o zai dá bɛmhɛ. Nɛ hin dan 'yɛzɛɛɛɛ. Janangue'a da zä ga cɛ't' ma mbɛihɛ a ram hma, tengu'bɛ n'da ra hmudä da thupɛ, nɛ din te bɛ. Nɛ gue'a dí pɔcpa ma mbɛihɛ a bɛya.

22 Pɛ hinga hɔntho dan xäthohɛ ram hma. Nguetho dán hyäzɛɛɛɛ 'bɛ dí m bɛmhɛ hin'yɛ man'da ga ɔthɛ. Pɛ i jatho thocpa tho ho ga ɔthɛ yán theɛ a ram hma dadín xähmbɛ.

23 Nguetho nu'bɛ dí ɛmhɛ dadín xähmbɛ ram hma, nɛ hin dí ɔthɛ yán theɛ, dadí pumbɛni thohɛ a dán xähmbɛ 'bɛ. Tengu'bɛ dí hɛthɛ ran hyɛdä ma hmihɛ, nɛ hin dí zəmhɛ bɛ.

24 Dá nuhma a ma hmihɛ, pɛ 'bɛx dá pumbɛnihɛ 'bɛ má 'uehmbɛ.

25 Pɛ nu'bɛ dan zəmhɛ a ra 'da'yomhma, gue'a di zɛjɛ ga ɔthɛ yán theɛ a. Nɛ nu'bɛ zai dí ɔthɛ a, nɛ hin dí pumbɛnihɛ a, di jəcpahɛ Ojɔ bɛya nangue 'bɛ'a gätho dí ɔthɛ.

26 Nu'b_u sä εna ørpa rá 'b_εfi Oj_α n'da, n_ε hin di jamansu 'b_ε'a ma, din hyäzεh_ε 'b_u, n_ε nte ní mbat'a ní 'yørp_a rá 'b_εfi Oj_α 'b_u.

27 P_ε nuna maju_αni rá 'b_εfi Oj_α ma Tah_u da numanho 'b_u ga fäxh_u y_u hyoya t'uhni, n_ε y_u xisu x_un du yá ndø, ngue in nu ran unbi. N_ε nde'b_u dam fäseh_u hin di ts'onga man 'yomf_εnih_u rán t'øt'e ra ximhäi.

2

Hin ga huandah_u to'o gan numanhoh_u

1 Ma zi cu ah_u, nu'b_u dí εc'y_εih_u ma Hmuh_u ra Jesusristo ngue mixte x_un ho a, nde'b_u ga øth_u tengu i øt'a, ngue hin ga huandah_u to'o dín numansuh_u.

2 Xi'b_u da zø_m b_u ja mam p_εtih_u n'da ran 'yoh_u i fo rá 'y_ε ram fo'y_ε εmme x_um hmadi, n_ε mahotho rá he. N_ε da zø_m b_u n'da zi hyoya hingui ho rá he.

3 N_ε man'da gan numanhoh_u a mahotho rá he, xinda gue'a n'da zi hyoya. N_ε ga εmf_u a mahotho rá he: “Nu'i n'yø, damin säya ts'uh_u ua ja ran thuts'i,” ga εmf_u. N_ε nu'a zi hyoya b_uya: “Nu'e, damím 'bäh n_u ogue damí hyuh n_u häi ja rá hyo ran thuts'i,” ga εmf_u a b_uya.

4 Ha hin dím b_εmhb_u ngue yoho man t'øt'eh_u 'b_u dí samhb_u a nan hyoya u 'da, n_ε nu'a na membeti u 'da, gue'a na εspah_u u. N_ε guexta'a ra ts'oqui dí øth_u 'b_u dí huandah_u a dín numanhoh_u.

5 Ma zi cu ah_u, damí 'yøhmb_u na ga xi ah_u. Ha him bi huan Oj_α u x_un ngu i hyoya b_u na nu ra ximhäi, ngue da d_{in} a man'da di muui, ngue da gomhb_u yán j_αpi u di un yá t'uhni Oj_α. N_ε gue'a bi ma maju_αni di un'nd_u to'o gätho da b_εn a.

6 Pɛ nuya gá 'yaṣābah_u y_u hyoya. Ha hin dí paḥmb_u ngue gue'_u y_u mɛmbɛti di ungh_u, nɛ i sixcah_u b_u ja y_u ngunts'at'abi.

7 Ha hinga gue'_u y_u mɛmbɛti dí øhmb_u im man ra ts'ore nangue rá hoga thuhu ma Hmuh_u ra Cristo.

8 Pɛ: “Ga huɛc ma mijá'ih_u tengutho b_u na huɛczɛhɛ ma já'ih_u.” Guehna x_un ho ga øth_u na, nguetho rán t'ɛdi ra Cristo mixte tho ho a, tengu man t'o'ti b_u rá m hman Oj_u.

9 Pɛ nu'b_u hinga gátho y_u já'i dadí huɛj_u, ra ts'oqui a dí øth_u 'b_u, nɛ dín dupateh_u a ran t'ɛdi ngue im ma gátho 'da i gu b_u dán huɛj_u.

10 Pɛ dín ndeh_u made tho ga øth_u gátho rán t'ɛdi Oj_u. Pɛ madahønt'a n'datho rán t'ɛdi Oj_u hin dá øth_u, ya dín dupateth_u gátho rán t'ɛdi Oj_u 'b_u.

11 Ngub_u dí ørpah_u y_un t'ɛdi Oj_u ngue bi 'yɛna: “O guí øth_u ran 'yomt'ɛni,” nɛ: “O guí haɕpah_u rá te ni mijá'ih_u,” bi 'yɛna. Madague'b_u hin dí øth_u ran 'yomt'ɛni, pɛ dí haɕpah_u rá te ma mijá'ih_u, guemhma dín dupateth_u gátho rán t'ɛdi Oj_u 'b_u. Nguetho n'dat'a Oj_u bi ma gátho y_un t'ɛdi.

12 Pɛ nu'a rán t'ɛdi ra Cristo, gue'a di zej_u ga øth_u y_un theh_u. Nɛ gue'a rán t'ɛdi dí 'yāngah_u Oj_u a 'b_u dá øth_u o hin'na. Janangue'a ga jamansuh_u a dím mamhb_u nɛ'a dí øth_u.

13 Nɛ nu'b_u him bi 'yøt' ran huɛcate n'da, nɛ hingui ngu 'bɛ'a dí huɛc Oj_u a 'b_u bi ju_unbi. Pɛ nu'b_u bi 'yøt' ran huɛcate n'da, da bømanho 'b_u bi ju_unba Oj_u a.

Hingui ho 'b_u nte n'youi y_un t'øt'e rá t'ɛc'yɛi n'da

14 Ma zi cu ah_u, 'bɛ'a gue ní mba a i ɔt' i 'da sä ɛna ja yá t'ɛc'yɛi, pɛ hingui ɔt'_u yán theh_u. Hin da yáñ Ojã n'da 'b_u sä ɛna ja rá t'ɛc'yɛi.

15-16 Xi'b_u 'b_u'a n'da ma cuh_u ra 'yãhe nɛ sä ra thuhu. Nɛ ga ɛmf_u: “Ní mba, bá he ni he, nɛ bán sihmɛ, da hyu ni mbai,” ga ɛmf_u. Pɛ nte dá unhd_u 'bɛ'a honi. 'Bɛ'a gue ní mba a dá ɔrpah_u 'b_u.

17 In jab_u n'da 'b_u hingui ɔt' yáñ t'ɔt'e rán säui rá t'ɛc'yɛi, nu rá t'ɛc'yɛi nte di muui, tengu'b_u n'da ra du ngue hingui di 'yãni.

18 Pɛ nu'b_u gui 'yɛnj_u: “Nu'i ja ni hogant'ɔt'e, pɛ nugãhe dí ɛc'yɛi mbo ma mbaihe.” Nɛ ga xi'ah_u b_uya, damí 'yurca ni t'ɛc'yɛi ngue nte n'youi nin t'ɔt'eh_u, gan nugã. Nugã da zã ga ut ah_u yáñ t'ɔt'e dí ɔt'ã, janangue'a di nɛqui ma t'ɛc'yɛigã ngue majuañi a.

19 Guí pãhmb_u i 'b_u Ojã, pɛ hin dí gua a zi ts'_u. Nguetho nɛ'_u yá zĩthu i pãdi i 'b_u Ojã, pɛ ɛmmɛ di fɛt'i, nguetho yán sũih_u Ojã u.

20 Gyá 'yãmbũih_u, ha hin guí pãhmb_u ngue xingui ts'_u nte di muui ni t'ɛc'yɛih_u 'b_u hin te guí ɔth_u.

21 Nde'b_u gam bɛmh_u ts'_u nangue mam bombɔtah_u ra Abraham. Ja bi nɛqui a xmi pã Ojã xáñ ho 'b_u mi 'yɔt'a bi xifi, ngue bi gãxp_u ja ra do a Isaac rá ts'ant'_u, ngue ɛna xtá hyo xtí un'na Ojã.

22 Nangue bi 'yɛc'yɛi mbo rá mbai, bin ja ra ts'ɛdi b_uya ngue da 'yɔt'_u yán theh_u. Janangue'a ráñ pɛ ra t'ɛc'yɛi u yáñ t'ɔt'e.

23 Nɛ gue'a mi mam b_u ja ráñ hman Ojã, bi 'yɛna: “Nu ra Abraham bi 'yɛc'yɛi a bi man Ojã, janangue'a bi 'yɛmp Ojã xáñ ho,” nɛ bi 'yɛmbi rá

amigo xun ho Oja baya.

²⁴ Dí p̄hmb̄ ya, i ɛmp Oja xun ho n'da ra ja'i 'b̄m̄ øt' rán säui rá t'ɛc'yɛi, nɛ hinga sä da 'yɛna ɛc'yɛi Oja.

²⁵ Ximangutho a Rahab, ngue ra xisu zai min 'yomt'ɛni mam 'bet'o. Pɛ bi 'yɛmp Oja xun ho 'b̄m̄ midí nɛqui rá t'ɛc'yɛi, 'b̄m̄ mi 'yøt'a ran ho bi 'yøt'e, ngue bi jamansu ɱ yɱ 'yɛc'yɛi 'b̄m̄ mi mba bá ɱspa rá hnini. Nɛ bá uti n'dan'yo ra 'yu bá haɱ 'b̄m̄ mam bá pengui, janangue'a him bi mba mfent'i ɱ.

²⁶ Ja ga p̄hmb̄ baya ngue hinguí ho rá t'ɛc'yɛi n'da 'b̄m̄ hinguí øt'ɱ yán thɛɱ, tengu n'da ra ja'i xun du ngue hin'yɱ b̄m̄ rá mb̄i.

3

Ga s̄m̄zɛhɛ ma jaɱniɱ

¹ Ma zi cu ahɱ, nde'b̄m̄ hinga gátho dan xänbatehɱ b̄m̄ ja ram pɛti. Nguetho dí p̄hmb̄ Oja da nu 'bɛ'a dí øthɱ, nɛ nuje, man'da da 'yängahe Oja, xinda gue'b̄m̄ hin xcán xänbatehe.

² Nɛ gátho gahɱ xun ngu yɱ nidi ja'b̄m̄ dí øthɱ yɱ ts'oqui. Pɛ nu'b̄m̄ 'b̄m̄'a n'da xinga n'da ra ts'oqui im ma, ya xun te xun ho rá mb̄i a, nɛ i paɱdi di jamansu xun ho gátho i øt'a 'b̄m̄.

³ Tengu'b̄m̄ dí cärbahɱ yán ts'are yɱ fani, da 'yøt'a dí xihmb̄ baya, nɛ hinga hønt'a rá nde di 'bä't'i, pɛ 'da dí 'bäthoho. Ngutho 'b̄m̄ i s̄m̄zɛhɛ rá jaɱni n'da, nɛ hinga hønt'a räm hma da baɱdi da z̄mmi, pɛ da da baɱdi di jamansu xun ho gátho i øt'e.

⁴ Nɛ tengu ra daɱbarco, madague'a x̄m̄ ndoho, nɛ ts'ɛdi ran daɱi i joni, pɛ ɛmmɛ zicue a ní mba ma 'yoni, pɛ hønb̄m̄ go da ndepe dí mba a di 'yoni.

⁵ Ngutho ma janih_u, zicue, pe emme x_un ngu da b_oni nangue 'be'a da ma. O tengu'b_u n'da ra despi zicue, pe emme x_un ngu 'be'a da 'yudi, ne da zä da 'yu a n'da ra x_unthø x_u ndoho.

⁶ Nguetho ma janih_u tengu'b_u n'da ra sibi. Ne man'da x_un ts'o øt' ma janih_u xinda gue'a ma 'yeh_u ogue ma guah_u. Ne gue'a ní ts'oni gätho dí øth_u a, ne di x_und ran ts'o gätho ra ximhäi, ngue di b_enba a ra z_ithu.

⁷ Pe nu y_u ja'i man'da da zä di maxubi h_ont'a go má zate ne y_u doja ne y_u poz_u ne y_u hu_u.

⁸ Pe nu rá jani n'da, njo'o to da zä di hat ra 'yu. Ne i hote, tengu n'da ra poz_u, emme in cue, ran d_ate a rá nde.

⁹ Nangue ma janih_u sä dí emhb_u dí espah_u Oj_a ma Tah_u, pe ne dí äf_u ra 'y_anth_i ma mij_a'ih_u. Pe nu'u, bi zän'na Oj_a u, bi ndepe dim 'b_ui tengu tho Oj_a u.

¹⁰ N'dat'a ma ndeh_u ná y_ah_u 'b_u dí espah_u Oj_a ne'b_u dí äf_u ra 'y_anth_i ma mij_a'ih_u. Pe ma zi cu ah_u, hingui sä ga øth_u tengu a.

¹¹ Ha i sä 'darb_u da b_ohmi ra dehe x_un ho a ra dehe x_un x_a.

¹² O 'be'a di ja y_u za'ixi, ma zi cu ah_u, ha ne'u y_u p_eni i z_up_u. O xi n'da ra zabort'i, ha z_up_u y_u ixi. Xíngui sä 'darb_u da b_ohmi ra dehe x_un ho a hingui ho.

Bí nexp_u bí 'b_u Oj_a ran 'yomf_eni x_un ho

¹³ Nu'b_u dí p_ahmb_u ran 'yomf_eni, pe ga uhmb_u 'b_u, nangue ran hocj_a'i ga øth_u, ne hin dan 'y_ezeh_eh_u, guerp_u da f_adi maju_ani i ja man 'yomf_enih_u.

14 Pɛ nu'bu xun ju dí m bɛnba ma mijá'ihu nangue ran ts'ɛya, nɛ dadí mispah, nɛ sä dí ɛmhbu ja man 'yomfɛnihu, pɛ ra fɛhni a dí m mamhbu 'bu.

15 Pɛ nuna ra ts'on'yomfɛni na him bí nɛxpɛ bí 'bu Oja, pɛ bi nɛquida ua ja ra ximhäi, nɛ dá bɛnsɛ ma mbuihu, nɛ ra zɪthu bi bɛngahu tengu na.

16 Nguetho nu'bu dí øthu ran ts'ɛya, nɛ dín nde dam mixteh, nu'bu, dí øthu gátho yu ts'oqui 'bu, nɛ yu sui.

17 Pɛ nu ran 'yomfɛni di 'dajɛ Oja, n'dat'a gam bɛmhbu, nɛ ga hocpah rá mbui ma mijá'ihu, nɛ gan numanhoh, nɛ din ja man huɛcateh, nɛ ga fáxhu, nɛ hin da goh ma mbuihu 'bu ja a dí xihmbu, nɛ hin ga háthu.

18 Pɛ nu'bu jante thoho ga hocpah rá mbui ma mijá'ihu, dí øthu tengu'bu dí pomhbu ra hmudä dí bɔx ran ho 'bu.

4

Hin ga øthu rá pähä ra ximhäi

1 Ha hin guí pahmbu hapɛ di nɛqui ɛ yun sui guí øthu, nɛ yun heque. Ha hinga gue'ɛ di ho ni mbui zɛhɛhu a gnín sahmbu.

2 Nu'a hin ní zä gui tɪmhbu a guín ndeh, gue'a gnín hote thohoh a. Nɛ gue'a ran ts'ɛya a gnín sahmbu 'nɛ gnín tunhd, nguetho hingui sä gui tɪmhbu a guín ndeh nangue ni pähä zɛhɛhu. Pɛ hin guí tɪmhbu ngue hin guí äfu Oja.

3 Pɛ madague'bu guí äfu Oja a guín ndesɛhu, pɛ hin di 'da'ahu, nguetho hingui ho guím bɛmhbu, guín nde gui xand ni pähä zɛhɛhu.

4 Sä guí εmhբս հոնտ'ա Օյս գւմ բεmhբս, յե յա գւի տեռ թոհոհս ռա չիմհի. Ի հին գւի քսհմբս գաճն սսհմբս Օյս 'բս գւն նսմանհոթս ռա չիմհի.

5 Սաղս գւի εmhբս սիտի թոհո ի ման ռի տ'ոհնի Օյս յղս ի 'յղնա: “Քε εմմե ճն նճեք ճա ինցւի, յանաղս'ա ճի սն մա Իոգանճի ճի հսլս'ս, յե ճի յանսսք յի մբսի,” ի 'յղն Օյս.

6 Քե ճի չետ'ա նի մբսիս Օյս, ն'ճանհմա ճա չի հոնտ'ա գւիմ բεmhբս ա. յանաղս'ա ճն Օյս, ճի սն ռի մաթե ն'ճա 'բս հին ճն 'յլսլսլս, քե ճա չս ա ն'ճա 'բս ճն 'յլսլսլս, ի ճն ռի տ'ոհնի Օյս.

7 ճանն սնսլս յա յղս ճի մանճա հս Օյս, յե ճանն սսհմբս ռա չիթս, ճա 'ճաղս նանաղս'ահս.

8 Չի ճաննն բεmhբս յղս 'ճարբս գւի 'բսհմբս Օյս, յե Չի ճա հստ'ա նի մբսիս իսյա. ճանն 'յլսլս յս տ'ոկւի գւի թթս, յե հինցւի յոհո ճա ինն նի մբսիս.

9 Քե ի յաթո ճա ճս մա մբսիս յղսթո ճս ճս տ'ոմ'բի հս. յե ճան Չոհմբս, հինցւի սի ճան թեթոհս. յս մա թեճեհս ճն քոմմի ռա տ'ոնի, յե յս ման յոյհս ճն քոմմի ռա ճսմբս.

10 յե գա թթս յղս հին'յս մա տ'եճի Չլսլսլս իս յա ռի հմի Օյս. Գա սլս ռա քոննի, յանաղս'ա ճի քոնաղս յե ճի յիսն ճան յոյհս իսյա.

Ին ճան ճ'սման'սհս

11 Սա Չի ճս հս, ո գաճն ճ'սման'սհս, յղսթո նս 'բս գաճն ճ'սման'սհս, մասղս գւիմ բεmhբս հինցւի հո ռն տ'եճի Օյս ի ճնա ճան հսլս. յե նս 'բս հին ճի թթս ռն տ'եճի Օյս, ճնա յղս 'բս յաթե ման տ'եճիս 'բս.

12 Քե հոնտ'ա ն'ճա սի ճի 'ճիս յսն տ'եճի, յղսթո Օյս ա, յե հոնտ'ա սի ճա յսն'ա ն'ճա յե ի սի ճի յս'ա ն'ճա. Քե

ha dí m bɛmhɓɓ dyɔ ojaɓɓ ngue sä ga ɛmhɓɓ ja yú ts'oqui ɓ 'da.

Hin dí hand bɓ ní 'yɛh man zaquihɓ

¹³ Mbähä dan 'yomfɛnihɓ ts'ɓ ya, nguetho dí ɛnthohɓ: “Nuya ogue nixudi ga mbähä n'danni, dam 'bɓhmbɓ n'da jɛya bɓ, nɛ dam pɛhmbɓ, ga tɔhmbɓ,” dadín 'yɛmfɓ.

¹⁴ Pɛ hingui sä gam mamhɓɓ tengu a, nguetho ya hin dí pɔhmbɓ 'bɛ'a ga ɔthɓ, nɛ hin dí hand bɓ ní 'yɛh man zaquihɓ. Tengu tho n'da ra güi, guín nu, jabɓ, nɛ xø gán nu, hin'yɓ bɓ. Njarbɓ n'da ra ja'i.

¹⁵ Pɛ nde'bɓ ga ɛmhɓɓ: “Nu'bɓ da nde Oja, dam 'bɓhmbɓ ts'ɓ, nɛ din ja 'bɛ'a da zä ga ɔthɓ bɓya.” Guehna gam mamhɓɓ na ya.

¹⁶ Pɛ dán 'yɛzɛhɛhɓ 'bɓ hin dá äfɓ Oja 'bɛ'a da zä ga ɔthɓ. Pɛ ra ts'oqui a.

¹⁷ Nu'bɓ dí pɔhmbɓ a ran ho, nɛ hin dí ɔthɓ a, ra ts'oqui a 'bɓ.

5

N'da ran zofo i sih yɓ mɛmbɛti

¹ Damin 'yomfɛnihɓ ts'ɓ gyɓ mɛmbɛtihɓ, gan zomhɓɓ nɛ ga mbahmbɓ nguetho nts'utho ra 'yɔnthi guin nuhɓ.

² Nu'a 'bɛ'a gä guí pɛshɓ tengu'bɓ xɓ 'ya bɓ nam bɛn Oja, nɛ ni hehɓ tengu'bɓ xɓn za yɓ zu'uɛ.

³ Nu ni mbɛtihɓ xɓn ts'om bɓ na nu Oja a, nguetho nin ts'iyatehɓ a gní tɔmhɓɓ ɓ, nɛ hin gá pɔhmbɓ nda'a xɓn ho xquí jafɓ. Nɛ gue'a dí jua ahɓ a tengu'bɓ ra sibi. Nɛ tengu'bɓ guidí munshɓ a ran ɓnbi guin nuhɓ 'bɓ ran zɛgui.

4 Gá hyät ni mbɛfiɥ hin gá juarpahɥ yán zäbi 'bɥ min xopɥ ni huɥhiɥ. Nɛ nu'a ran zäbi gá cɔnba ni mbɛfiɥ, nɛ gue'a dí yɔp ahɥ a. Nɛ nu'a rá ts'oni ni mbɛfiɥ bi 'yø Ojɔ tɔte thofo rá ts'edi, nɛ da hyɔ ra güenda nangue'ɥ.

5 Nu'ahɥ gám 'bɥhmbɥ nangue nin johya zehɛɥ nguecua ja ra ximhäi gyɥ ziyateɥ. Nɛ bi zac ni mbɥihɥ tengu n'da ra ts'adi. Pɛ gue'a dín ja'ahɥ tengu'bɥ ran thots'adi 'bɥ rán zegui ra pa.

6 Nɛ nu'ahɥ guí cothɥ fädi ɥ nte in dupate, nɛ xø guí hohɥ bɥya, nɛ hin di mu.

Ga häthɥ 'bɛ'a i t'ørcaɥ

7 Janangue'a ma zi cu'ahɥ, nu'bɥ i t'ørcaɥ a, pɛ hin dan xømbɥihɥ, nɛ ga tømhbɥ gue'bɥ go bá ɛh ma Hmuɥ ra Cristo. Tengu'bɥ dí tuhmbɥ yɥ hmudä ua ja ra häi, dí tømhbɥ hønt'bɥ go njam'bɥ ba ɛh ra 'ye, di hoqui 'bɛ'a gä xtá tuhmbɥ bɥya. Nɛ dín ja a mi numanhohɥ dín ja bɥya.

8 Janangue'a ga sɛthɥ hin dan xømbɥihɥ, nguetho ya him maya'a ba ɛh ra Hmu.

9 Ma zi cu'ahɥ, hin ga ɛmhɥ rá ts'oqui na n'da ma cuhɥ 'bɥ dín nuɥ yán ɯnbi, nɛ xømhma di ɯngahɥ Ojɔ. Pɛ guim bɛmhɥ mi ts'utho da zø'a ra zɛ'mi ya.

10 Ma zi cu'ahɥ, gam bɛmhɥ gue bi hyät yán ɯnbi ɥ yú pøngahyɔ Ojɔ, nɛ nguetho ga häthɥ ɥ.

11 Nguetho dí pahmbɥ majɔpi ɥ i hät yán ɯnbi. Xtá øhmbɥ ngue bi hyät yán ɯnbi a ra Job, nɛ xɯn ngu ran ho bi t'ørpa m'bɛjua. Nguetho nu'a Ojɔ xɯn ngu rán huɛcate nɛ xɯn ngu rá mate.

12 Hnɛhi thofo hin ga uɔspahɥ rá thuhu Ojɔ a mam hmansɛɥ, xín ga ndønbahɥ rá thuhu 'bɛ'a

man'da jaua ja ra häi ngue ga εmh_u di zerca mam hmansεh_u. “Ha guí εc'yεi a dí xi'i uague hin'na,” ga εmthohoh_u. Janangue'a hin di un_ugah_u Oja.

Dan yaq_u Oja

¹³ Nu'b_u dín nuh_u ran un_ubi, dan yaq_u Oja 'b_u. O nu'b_u dadín johyah_u, dan tuhmb_u n'da ra thuhu ngue dí εspah_u Oja.

¹⁴ Nu'b_u xun uj_u, ga xihmb_u yu ngurbi b_u ja ram pεti ba εhε da 'yāp rá mfāts'i ra Hmu, nε da jaj_u ra aceite nangue rá thuhu ra Hmu.

¹⁵ Nε Oja di 'uec'a ran u dí hεmf_u, nguetho dá εc'yεih_u ngue majuāni da yañj_u 'b_u má āf_u a. Nε nu'b_u ma ts'oquih_u a dán hyεnhd_u, pε di pungah_u.

¹⁶ Nε dan xih ma ts'oquih_u n'da ngu n'daj_u, janangue'a da zā dan 'yāf_u rá mate Oja n'da ngu n'daj_u, nε nu'b_u xun u n'da da yām b_uya. Nguetho xun ngu rá ts'edi da 'yōt' Oja 'b_u da 'yāp a majuāni n'dat'a Oja im bεni, nε gue'b_u di bεnba Oja a i ādi.

¹⁷ Tengu a ra Elías, nu'a n'da ra ja'i thoho tengu gah_u, nε bi hyāh rá mb_ui bi 'yāp Oja ngue hin din 'ye. Nε him bin 'ye ua ja ra ximhäi gātho nhyunjεya nε n'dato zāna.

¹⁸ Nε xø bin yaui Oja mahøn'a ngue bi 'yāp ra 'ye. Nε bá pεnh'na Oja ra 'ye, nε bi bøx yu hmudā ua ja ra häi b_uya.

¹⁹⁻²⁰ Ma zi cu'ah_u, nu'b_u n'da ra 'yεc'yεi da 'uep_u ja ra 'yu xun juāni, nε nu'b_u da zā ba sih mahøn'a, ga pāhmb_u ngue dá yañbah_u rá te a xí 'uegue. Nε madague'b_u xun ngu yá ts'oqui, pε bi mba ma punbi.

**Ra 'da'yonhogui nangué ma Hmuh[†] ra
Jesucristo
New Testament in Otomi, Eastern Highland
(MX:otm:Otomi, Eastern Highland)**

copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Eastern Highland

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Sierra [otm], Mexico

Copyright Information

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Eastern Highland

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
eed5311a-6154-516f-aead-3829b2989366